

Коаліційну виставу завершено

Після розпаду коаліції Вілдерса в Нідерландах знову відбудуться вибори. Ось якою могла б бути прогресивна стратегія.

Як почалося, так і закінчилося. Штучно створена міграційна криза привела до влади першу коаліцію на чолі з Вілдерсом, а наступна стала початком її кінця.

Чутки, що коаліція незабаром розпадеться, ходили вже деякий час. Питання було в тому, коли й під яким приводом. Це стало очевидно 3 червня після довгої метушні. Ультраправий антиісламіст Герт Вілдерс офіційно оголосив, що його «Партія свободи» (PVV) покидає коаліційний уряд, оскільки партнери по коаліції не бажають дотримуватися його «плану з 10 пунктів» в питанні надання політичного притулку.

Його бачення, яке він сам назвав «найсуворішою міграційною політикою за всю історію», включає повне припинення в'їзду шукачів притулку в країну (що, ймовірно, суперечить законодавству ЄС), розміщення військ на кордонах і вимогу до сирійців зі статусом тимчасового захисту повернутися в Сирію.

Вілдерс стверджує, що інші партії гальмували прогрес і блокували його політику, в той час як партнери по коаліції наполягають, що були готові до переговорів і що це він несподівано (і необачно) від них відмовився.

Та більш імовірно, що справжньою причиною цього рішення є електоральні розрахунки.

Виборчі ігри

Партнери по цьому нещасливому політичному союзу, найімовірніше, моніторять результати опитувань і бачать, що населення Нідерландів дедалі більше розчаровується в уряді через його нездатність ухвалити хоч якийсь справді важливий закон. Це

стосується й Вілдерса, який добре усвідомлює, що його політична привабливість і, як наслідок, сила десятиліттями полягали в його опозиційності, тобто в тому, що він критикував правлячі партії ззовні, а не керував державою.

Але ситуація змінилась, і його партія очолила коаліцію. Перебувати одночасно на чолі найсильнішої партії в коаліції і на достатній дистанції, щоб критикувати її як аутсайдера, Вілдерс не зміг.

Саме це, можливо, є основною причиною раптового створення кризи та виходу Вілдерса з коаліції.

Можна припустити, що тепер він перейде в передвиборчий режим, в якому буде завзято намагатися вивести тему мігрантів і правопопулістські тези в центр майбутньої виборчої кампанії, водночас активно проєктуючи на інших законодавче безсилля своєї коаліції. Ми вже бачили це на парламентських дебатах після розпаду уряду.

Звичайно, він не єдиний, хто грає в передвиборчі ігри.

Ділан Єшильгоз, нова лідерка правоцентристської Народної партії за свободу і демократію (VVD), представник якої Марк Рютте більше десяти років (2010-2024) був прем'єр-міністром, тепер (знову) позиціонує свою партію як «розумну праву партію», здатну ухвалити ті закони, що не зміг проштовхнути Вілдерс.

*До наступних виборів
країною керуватиме
тимчасовий уряд, але, як
стверджує Том ван дер
Меєр, ми станемо
свідками битви за те,
який конфлікт буде на
цих виборах основним*

Правоцентристські партії мають сталу звичку копіювати політичні погляди ультраправих, хіба в трохи розбавленому вигляді, що часто призводить до втрати середини й нормалізації крайнощів.

Іронічно, що поступовий занепад соціальних служб і державних інституцій Нідерландів, можливо, є результатом багатьох років неефективного правління VVD. Саме під керівництвом VVD було широко впроваджено політику жорсткої економії та приватизації, що призвело до скорочення фінансування державної медицини, ерозії системи громадського транспорту (особливо в бідних і сільських районах) та подвоєння кількості бездомних. Політологи вже давно говорять про ці проблеми як про рушійні сили правого

популізму.

Задати тон майбутньої кампанії

До наступних виборів країною керуватиме тимчасовий уряд, але, як стверджує професор політології Том ван дер Меєр, ми станемо свідками битви за те, який конфлікт буде на цих виборах основним. Ван дер Меєр переконаний, що, якщо Віддерсу вдасться зробити центральною темою мігрантів, PVV зможе отримати чимало голосів.

Інші праві партії, особливо VVD, продовжують повторювати Віддерсові аргументи, при цьому презентуючи себе як розумну й надійну альтернативу. Водночас вони заявляють, що ліві стають зарозумілими та віддаляються від реальних виборців та їхніх проблем.

Між тим нідерландські ліві, насамперед Франс Тіммерманс з альянсу «зелених» і лейбористів, обрали своїм головним наративом постійні міжусобиці й неспроможність правої коаліції керувати державою.

Такі заяви цілком обґрунтовані, адже уряд щойно розпався, але будь-якій партії, що спробує запропонувати альтернативу, варто винести деякі уроки з недавніх виборів.

*З боку партій розумно
було б вивчити досвід
інших, а саме тих, хто
створює рухи, які мають
шанс прожити довше,
ніж один виборчий цикл*

Керівництво голландських лівих, схоже, відчуває ейфорію після краху уряду, особливо через успіх на виборах до Європарламенту минулого року, але мудріше було би призупинитись і поміркувати про майбутню виборчу стратегію.

Торішні вибори до Європарламенту відбулися незабаром після шокувальної перемоги Віддерса, тобто опозиційний електорат активізувався і був готовий проголосувати за альтернативу. З боку партій розумно було б вивчити досвід інших, а саме тих, хто створює рухи, які мають шанс прожити довше, ніж один виборчий цикл.

Наприклад, Лі Андерссону з Фінляндії вдалося переконливо донести альтернативне бачення під час виборів до Європарламенту. В одному з інтерв'ю Андерссон сказав: «Ми змогли створити сучасну ліву альтернативу для якомога більшої кількості виборців. Ми поєднали екологічну політику з амбітною політикою перерозподілу, при цьому ми були непохитні в питаннях міжнародного права та прав людини».

Або приклад Іспанії, де соціалістичний уряд Педро Санчеса запровадив амбітну економічну політику, яка дозволила підвищити мінімальну заробітну плату, знизити рівень безробіття, реформувати ринок праці, а також спрямувати значні інвестиції в декарбонізацію економіки. Партія зберігає свої позиції з 2018 року попри невдачі та суперечки.

В основі цих двох прикладів лежить відданість амбітній політиці, яка помітно впливає на матеріальний добробут населення.

*Створення
життєздатної
альтернативи вимагає
всеохопних реальних дій
на місцях, креативності
та відповідей для
незадоволеного й
песимістично
налаштованого
електорату*

Ще один приклад – недавня перемога, особливо в Берліні, німецької лівої партії, яка зробила ставку на агітацію «від дверей до дверей», активно мобілізувавши своїх членів і водночас зберігши політичні й моральні принципи.

Створення життєздатної альтернативи вимагає всеохопних реальних дій на місцях, креативності та відповідей для незадоволеного й песимістично налаштованого електорату. Вимагає реального діалогу з озлобленими робітниками, які почуваються непотрібними й зрадженими. Вимагає демократичного оновлення, експериментів та цілісного й надихаючого бачення.

Вимагає при всьому цьому не опускатись до банальних заспокійливих позитивних кліше.

Як протилежний приклад можна навести передвиборчу кампанію демократів в Сполучених Штатах, побудовану переважно на опозиційній риторичі проти Дональда Трампа, а не на конструктивному й послідовному баченні розвитку країни. Центр політики робітничого класу (CWCP) напередодні президентських виборів в США минулого року стверджував, що, якщо кампанія Харріс буде присвячена Трампу, а не потребам робітничого класу, Трамп виграє вибори.

Ми знаємо, чим це закінчилося.

Переклад з англійської Дар'ї Прусенко



Воутер ван де Кліппе

Воутер ван де Кліппе (Wouter van de Klippe) – журналіст-фрілансер, експерт з політичної економії та політики науки і технологій.

